

**Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic
al unor imobile preluate în mod abuziv în
perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989**

Comentariu pe articole

Gabriela Cristina Frentiu este judecător, președinte al secției I civile a Tribunalului Bistrița-Năsăud din 1 ianuarie 2013, fiind desemnată în completurile specializate de fond funciar, litigii de muncă și asigurări sociale. Cariera de judecător a început în 1997 la Judecătoria Bistrița, unde a activat până în 2002, ulterior promovând la Tribunalul Bistrița-Năsăud, pentru ca, începând cu 1 mai 2006, timp de 6 ani, să fie vicepreședinte al acestei instanțe. În același an 2006, a obținut gradul de judecător de curte de apel.

În perioada 2005-2015 a fost lector universitar în cadrul Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca – Extensia Bistrița. În mai 2002 a devenit doctor în drept al Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, iar la 1 iulie 2007 absolvă masteratul de Cultură și civilizație italiană, în limba italiană, în cadrul Facultății de Litere a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

A urmat stagii de pregătire profesională în țară, dar și în străinătate, la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Strasbourg), Curtea de Justiție a Uniunii Europene (Luxembourg), în Franța (Paris, Besançon), Italia (Roma, Genova), Portugalia (Lisabona), Slovenia (Ljubljana), Belgia (Bruxelles), Germania (Duisburg).

Dintre lucrările relevante publicate, amintim: „Retrocedarea imobilelor preluate abuziv”, Ed. Hamangiu, 2007, premiată de Uniunea Juriștilor din România în decembrie 2007; „Fondul funciar. Culegere de jurisprudență”, Ed. Universul Juridic, 2009; „Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51 din 21 aprilie 2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă”, Ed. Universul Juridic, 2009; „Noul Cod civil. Comentariu pe articole” (coautor), Ed. Hamangiu, 2012; „Comentariile Codului civil. Prescripția extinctivă”, Ed. Hamangiu, 2012; „Comentariile Codului civil. Familia”, Ed. Hamangiu, 2012; „Comentariile Codului civil. Liberalitățile. Testamentul. Rezerva succesorală. Reducțiunea liberalităților excesive”, Ed. Hamangiu, 2013; „Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat”, Ed. Hamangiu, 2013; „Dreptul familiei. Practică judiciară conform noului Cod civil. Jurisprudență CEDO”, Ed. Hamangiu, 2013; „Legea nr. 17/2014 privind unele măsuri de reglementare a vânzării-cumpărării terenurilor agricole situate în extravilan. Titlul I”, Ed. Solomon, 2014; „Teste grilă. Drept civil. Drept procesual civil. Drept penal. Procedură penală” (coautor), Ed. Solomon, 2017, 2018; „Minispețe. Vol. II. Drept procesual civil” (coautor), Ed. Solomon, 2016; „Executarea silită. Dificultăți și soluții practice. Vol. I și Vol. II” (coautor), Ed. Universul Juridic, 2016, 2017.

Gabriela Cristina Frențiu

**Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic
al unor imobile preluate în mod abuziv în
perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989**

Comentariu pe articole

Respectați cartea și legea!

Atragem atenția asupra faptului că, în baza Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau amendă reproducerea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe (art. 140). Prin reproducere se înțelege realizarea, integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloc și sub orice formă (art. 14).

De asemenea, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă punerea la dispoziția publicului, inclusiv prin internet ori prin alte rețele de calculatoare, fără drept, a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, indiferent de suport, astfel încât publicul să le poată accesa în orice loc sau în orice moment ales în mod individual (art. 139⁸).

Copyright © 2018, Editura Solomon

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Solomon.

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii Solomon.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FRENȚIU, GABRIELA CRISTINA

Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989 : comentariu pe articole / Gabriela Cristina Frențiu. - București : Editura Solomon, 2018

Index

ISBN 978-606-8892-27-6

34

Editura Solomon

Tel.: 0725.356.750

E-mail:

office@editurasolomon.ro

redactie@editurasolomon.ro

Websites:

www.editurasolomon.ro

www.e-drept.ro

www.taxnews.ro

Cuprins

Cuvânt-înainte	VII
Abrevieri	XI
Capitolul I. Dispoziții generale	1
Capitolul II. Restituirea în natură sau măsuri reparatorii prin echivalent	241
Capitolul III. Proceduri de restituire.....	345
Capitolul IV. Răspunderi și sancțiuni.....	476
Capitolul V. Dispoziții tranzitorii și finale	492
Index.....	565

Cuvânt-înainte

După viața și libertatea persoanei, proprietatea constituie unul dintre drepturile cele mai de preț ale omului.

Diferitele acte normative adoptate în România în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989 au reglementat preluarea imobilelor din proprietatea particulară în proprietatea statului, de cele mai multe ori măsura preluării fiind una abuzivă, fie pentru că actul de preluare nu era publicat, fie pentru că proprietarul deposedat nu primea despăgubiri, fie pentru că măsura reglementată, prin natura ei, contravenea Constituției și legilor vremii, Declarației Universale a Drepturilor Omului din decembrie 1948, Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale ori Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice.

În vederea îndreptării sau, cel puțin, a atenuării abuzurilor regimului juridic al vremurilor, după decembrie 1989 au fost adoptate diferite acte normative de reparare a nedreptății generate de regimurile anterioare.

Una dintre legile mult așteptate a fost Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989.

Desigur, neclaritatea unor dispoziții ale legii, neconformitatea prevederilor Normelor metodologice de aplicare a legii cu legea în sine, ca act juridic cu forță superioară, practicile administrative diferite la nivelul țării, lentoarea în soluționarea notificărilor ori interpretarea excesiv de rigidă a unor norme, au determinat sesizarea instanțelor de judecată cu diferite cereri legate de aplicarea acestei legi.

Intervenția instanțelor de judecată în condițiile legislației existente a generat practică neunitară, fiind necesară unificarea ei de instanța supremă, ale cărei decizii s-au dovedit benefice.

Situațiile de aplicare a Legii nr. 10/2001 sunt diferite la nivelul unităților administrativ-teritoriale, astfel că unele instanțe au o jurisprudență mai bogată în materie, altele una mai săracă, însă fiecare soluție a contribuit, mai mult sau mai puțin, la adoptarea unei conduite administrative,

la reformarea unor modalități de abordare a problematicii, la cristalizarea unei practici comune.

Greutățile finalizării procesului de restituire a determinat apariția în anul 2013 a unei legi privitoare la măsurile necesare finalizării restituirii, Legea nr. 165/2013, act normativ adoptat urmare a hotărârii-pilot pronunțate de instanța europeană în cauza *Maria Atanasiu și alții c. României* din 12 octombrie 2010.

Nu de puține ori timpul îndelungat scurs între data formulării cererii de restituire și restituirea efectivă poate transforma justiția (dreptatea obținută) într-o in Justiție (nedreptate).

Pornind de la o lucrare anterioară realizată în materie, ținând seama de evoluția practicii judiciare, am realizat această carte cu generozitatea celor care culeg și sintetizează informații pentru a le transmite apoi, într-o viziune proprie, în principal practicienilor, căci aceștia reclamă instrumente adecvate de lucru în efortul de a face din știința dreptului o artă.

Am încercat o analiză teoretică și practică a problematicii, a aspectelor controversate în materie, prezentând exemple ale practicii judiciare la care am avut acces.

Desigur, dată fiind paleta largă de situații juridice, soluțiile practice sunt vaste, însă teoreticienii și practicienii dreptului pot contribui într-un mod remarcabil la stabilirea unei abordări legale, echitabile, juste, a modului de restabilire a unei nedreptăți a cărei victimă a fost proprietarul de bună-credință.

Lucrarea este o încercare de reunire a teoriei cu practica, cuprinzând, acolo unde s-a impus, exprimarea unor puncte de vedere personale.

Am considerat utilă abordarea nu numai teoretică, ci și din perspectiva practicii judiciare a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

Lucrarea, căreia am încercat să îi imprim un caracter aplicativ, se adresează deopotrivă practicienilor și teoreticienilor dreptului, dar și altor persoane implicate în aplicarea acestei legi.

Am avut șansa și, totodată, bucuria personală ca manuscrisul să fie lecturat, cu rigoarea și seriozitatea caracteristice, de dl. **Bogdan Dumitrache**, care mi-a mărturisit la finalul lecturii că pentru domnia sa a fost o experiență încărcată de nostalgie.

Au fost deosebit de utile pentru mine și, în aceeași măsură, provocatoare observațiile domniei sale, opiniile personale exprimate, întrebările ridicate, astfel că nu îmi rămâne altceva decât să îi mulțumesc personal și pe această cale.

Fără îndoială, observațiile și soluțiile oferite vor suscita discuții și dezbateri interesante în acest vast domeniu.

Fără a avea pretenția epuizării problematicii, sper că această carte va contribui, alături de alte lucrări valoroase în materie, la conturarea unei orientări în materia restituirii imobilelor preluate abuziv.

*Gabriela Cristina Frențiu,
Bistrița, 8 noiembrie 2018*

Capitolul I

Dispoziții generale

Art. 1. (1) Imobilele preluate în mod abuziv de stat, de organizațiile cooperatiste sau de orice alte persoane juridice în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, precum și cele preluate de stat în baza Legii nr. 139/1940 asupra rechizițiilor și nerestituite se restituie în natură sau în echivalent, când restituirea în natură nu mai este posibilă, în condițiile prezentei legi.

(2) În cazurile în care restituirea în natură nu este posibilă se vor stabili măsuri reparatorii prin echivalent. Măsurile reparatorii prin echivalent vor consta în compensare cu alte bunuri sau servicii oferite în echivalent de către entitatea investită potrivit prezentei legi cu soluționarea notificării, cu acordul persoanei îndreptățite, sau despăgubiri acordate în condițiile prevederilor speciale privind regimul stabilirii și plății despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv.

(3) Măsurile reparatorii prin echivalent constând în compensare cu alte bunuri sau servicii se acordă prin decizia sau, după caz, dispoziția motivată a entității investite potrivit prezentei legi cu soluționarea notificării. Măsurile reparatorii în echivalent constând în despăgubiri acordate în condițiile legii speciale privind regimul de stabilire și plată a despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv se propun a fi acordate prin decizia sau, după caz, dispoziția motivată a entității investite potrivit prezentei legi cu soluționarea notificării.

(4) Măsurile reparatorii prin echivalent pot fi combinate.

(5) Primarii sau, după caz, conducătorii entităților investite cu soluționarea notificărilor au obligația să afișeze lunar, în termen de cel mult 10 zile calendaristice calculate de la sfârșitul lunii precedente, la loc vizibil, un tabel care să cuprindă bunurile disponibile și/sau, după caz, serviciile care pot fi acordate în compensare.

Comentariu

1. Domeniul de aplicare a legii. Conform alin. (1) al normei, cad sub incidența dispozițiilor legii speciale reparatorii imobilele preluate în mod abuziv de stat, de organizațiile cooperatiste, de alte persoane juridice în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, cele preluate de stat în baza Legii nr. 139/1940 asupra rechizițiilor și nerestituite.

Pentru a intra sub incidența acestei norme, bunul a cărui restituire se solicită trebuie să întrunească cumulativ anumite condiții, și anume:

fie

1. să fie un bun imobil;
2. să fi fost preluat abuziv;
3. preluarea să se fi realizat de stat, de organizațiile cooperatiste ori de alte persoane juridice;
4. preluarea abuzivă să se realizeze în perioada de referință: 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989.

5. imobilul să nu fie restituit până la intrarea în vigoare a legii.

fie

1. să fie un bun imobil;
2. să fie preluat de stat;
3. preluarea să aibă loc în temeiul Legii nr. 139/1940;
4. să nu fie restituit până la intrarea în vigoare a legii.

În fiecare situație, ultima condiție, aceea a nerestituirii bunului imobil până la momentul intrării în vigoare a legii speciale reparatorii, se impune numai ca o condiție a restituirii în natură.

Celelalte condiții amintite sunt necesar a fi îndeplinite fie că se dispune restituirea în natură, fie că se dispune restituirea prin echivalent¹⁾.

Excepția prevăzută de lege, și anume preluarea în baza Legii nr. 139/1940, este de strictă interpretare și aplicare, aceasta referindu-se numai la bunurile rechiziționate în baza actului normativ menționat, care se aflau și se află pe teritoriul actual al României.

Exceptând preluarea bunului de stat în baza legii privind rechizițiile (Legea nr. 139/1940), care se aflau și se află pe teritoriul actual al României, momentul relevant pentru determinarea aplicabilității legii

---

¹⁾ G.C. Frențiu, *Retrocedarea imobilelor preluate abuziv*, Ed. Hamangiu, București, 2007, pp. 11-12.

speciale reparatorii îl constituie momentul preluării efective a bunului de la fostul proprietar.

Ca atare, în situația în care imobilul preluat nu se încadrează în perioada de referință a legii – 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989 –, bunul nu poate intra sub incidența legii speciale reparatorii.

2. Modalitatea restituirii. Din cuprinsul alin. (1) și alin. (2) al normei rezultă că prioritară este restituirea în natură. Restituirea prin echivalent intervine numai atunci când restituirea în natură nu este posibilă. Acest principiu al priorității restituirii în natură este enunțat expres și de pct. 1 lit. a) din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 10/2001, aprobate prin H.G. nr. 250/2007¹⁾, respectiv de art. 1 alin. (1) și art. 2 lit. a) din Legea nr. 165/2013²⁾ în vigoare din data de 20 mai 2013.

3. Măsurile reparatorii prin echivalent anterior adoptării Legii nr. 165/2013. Alin. (2) al textului conține o enumerare limitativă a categoriilor de măsuri reparatorii prin echivalent, acestea fiind:

- compensarea cu alte bunuri sau servicii oferite în echivalent de către entitatea investită cu soluționarea notificării. O asemenea măsură poate fi acordată numai dacă există acordul persoanei îndreptățite în acest sens, ceea ce înseamnă că entitatea investită cu soluționarea notificării propune acordarea în compensare a unui/unor bunuri/servicii, iar persoana îndreptățită acceptă propunerea formulată.

În vederea cunoașterii de către persoana îndreptățită a ofertei de bunuri și servicii care ar putea fi oferite în compensație, alin. (5) al textului analizat instituie obligația primarilor sau a conducătorilor entităților investite cu soluționarea notificărilor, după caz, de a afișa lunar, la loc vizibil, în termenul maxim de 10 zile calendaristice calculate de la sfârșitul lunii precedente (adică până la data de 10 a fiecărei luni), un tabel cuprinzând bunurile disponibile și/sau serviciile care ar putea fi acordate în compensație.

Oferta de servicii poate cuprinde serviciile prestate de unitatea deținătoare în cadrul obiectului său de activitate, cum ar fi cele enunțate exemplificativ de pct. 1.8 din Normele metodologice: construirea unei locuințe,

---

¹⁾ Publicată în M. Of. nr. 227 din 3 aprilie 2007, care a abrogat H.G. nr. 498/2003, publicată în M. Of. nr. 324 din 14 martie 2003, act care la rândul său a abrogat H.G. nr. 614/2001, publicată în M. Of. nr. 379 din 11 iulie 2001.

²⁾ Publicată în M. Of. nr. 278 din 17 mai 2013, cu modificările și completările ulterioare.

repararea, renovarea sau întreținerea unei alte construcții deținute de solicitant, efectuarea unor lucrări de racordare la utilitățile publice, efectuarea de lucrări de instalații, amenajarea unor alte spații deținute de persoana îndreptățită ca spații de recreere sau producție, altele asemenea.

În lumina deciziei nr. 12/2018¹⁾ a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțată în interesul legii, compensarea poate fi realizată și cu bunuri neofertate de unitatea administrativ-teritorială, însă identificate de persoana îndreptățită, în privința cărora aceasta face dovada caracterului lor disponibil.

• despăgubiri acordate în condițiile prevederilor speciale privind regimul stabilirii și plății despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv. Se face astfel trimitere la prevederile titlului VII din Legea nr. 247/2005²⁾, intitulat „Regimul stabilirii și plății despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv”, ce conține în detaliu procedura de emitere și de valorificare a titlurilor de despăgubire.

Prin alin. (4) al normei analizate, se legiferează posibilitatea combinării măsurilor reparatorii prin echivalent.

Prevederile cuprinse în art. 16 și următoarele din titlul VII al Legii nr. 247/2005, privind procedurile administrative pentru acordarea despăgubirilor, nu se aplică în cazul deciziilor/dispozițiilor emise anterior intrării în vigoare a acestei legi, dacă au fost contestate în termenul prevăzut în Legea nr. 10/2001, astfel cum această lege a fost modificată prin Legea nr. 247/2005.

Conform deciziei nr. LII (52)/2007³⁾ pronunțate în interesul legii, așa cum reiese din cele două alineate menționate ale art. 16 din Titlul VII al Legii nr. 247/2005, legiuitorul a înțeles să facă distincție între notificările ce erau deja soluționate la data intrării în vigoare a acestei legi, prin consemnarea în cuprinsul unor decizii/dispoziții a sumelor ce urmau a fi acordate ca despăgubire, ipoteză la care se referă alin. (1), și notificările care nu erau încă soluționate într-o asemenea modalitate, în privința cărora s-a reglementat, în cuprinsul alin. (2), să fie predate Secretariatului Comisiei Centrale, însoțite de documentele cu propuneri de acordare a despăgubirilor.

În sensul interpretării date de instanța supremă, prin „notificări soluționate până la data intrării în vigoare a noii legi” nu pot fi înțelese decât acele

---

¹⁾ Publicată în M. Of. nr. 570 din 6 iulie 2018.

²⁾ M. Of. nr. 653 din 22 iulie 2005.

³⁾ M. Of. nr. 140 din 22 februarie 2008.

notificări pe baza cărora entitățile investite au emis decizii sau dispoziții motivate prin care au stabilit acordarea de măsuri reparatorii prin echivalent, precum și cuantumul acestora, neatacate în instanță în termenul prevăzut în art. 24 din Legea nr. 10/2001 (devenit art. 26 după modificare). De aceea, deciziile sau dispozițiile care se aflau pe rolul instanțelor la data intrării în vigoare a noii legi, ca urmare a atacării lor cu contestație, ca și cele care au fost ulterior atacate pe această cale, în termenul prevăzut de lege, nu mai pot fi trimise Secretariatului Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor, ci rămân supuse controlului instanțelor judecătorești, sub aspectul legalității și temeiniciei, atât timp cât acestea au fost investite cu o cale de atac legal exercitată, în raport cu prevederile ex art. 24 (actualul art. 26) din Legea nr. 10/2001, astfel cum acestea erau în vigoare la data emiterii actului.

4. Măsurile reparatorii prin echivalent ulterior adoptării Legii nr. 165/2013. Așa cum am arătat, art. 1 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 10/2001, republicată, art. 1 alin. (1) și alin. (2), art. 2 lit. a) din Legea nr. 165/2013, adoptate în vederea eficientizării sistemului de reparare a abuzurilor regimului comunist, urmare a hotărârii pilot pronunțată de instanța europeană în cauza *Maria Atanasiu și alții c. României* din 12 octombrie 2010¹⁾, consacră principiul prevalenței restituirii în natură, ori de câte ori această măsură este posibilă. Conform expunerii de motive, noul act normativ s-a dorit a fi un cadru unitar pentru urgentarea și finalizarea

---

¹⁾ M. Of. nr. 778 din 22 noiembrie 2010. Procedura hotărârii pilot are rolul de a permite ca remediul cel mai rapid cu putință să fie oferit la nivel național tuturor persoanelor afectate de problema structurală identificată prin hotărârea pilot. Astfel, se poate decide, în hotărârea pilot, suspendarea tuturor cererilor asemănătoare în fond pentru timpul necesar punerii în practică a măsurilor cu caracter general capabile să rezolve respectiva problemă structurală (*Yuriy Nikolayevich Ivanov c. Ucrainei*, 2009, *Broniowski c. Poloniei*, 2004, *Xenides-Arestis c. Turciei*, 2005, *hudoc.echr.coe.int*).

Prin hotărârea pilot din 12 octombrie 2010, instanța europeană, ținând cont de numărul important de cereri îndreptate contra României conținând același tip de litigii, a hotărât să suspende pentru o perioadă de 18 luni, calculate la data la care hotărârea pilot a devenit definitivă, examinarea tuturor cererilor care izvorăsc din aceeași problemă generală, așteptând adoptarea de către autoritățile române a măsurilor capabile să ofere un remediu potrivit tuturor persoanelor vizate de legile reparatorii.

În aceste condiții, o hotărâre judecătorească prin care s-a statuat că statul a devenit proprietar al bunului preluat în baza unei legi speciale adoptate în perioada regimului comunist exclude evaluarea preluării în cadrul Legii nr. 10/2001, republicată, ca fiind una fără titlu, autoritatea de lucru judecat impunând a se considera că preluarea s-a realizat cu titlu, nefiind însă exclusă evaluarea caracterului abuziv al preluării.

Desigur, problema ar putea fi discutabilă când hotărârea inițială nu este opozabilă titularului notificării, acesta sau antecesorul său nefiind parte în litigiul inițial.

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

1. Preeminența normelor convenționale. Prevederile Convenției pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale fac parte integrantă din ordinea juridică internă a statelor semnatare, acest aspect implicând obligația pentru judecătorul național de a face aplicarea normelor acesteia, asigurându-le preeminența față de orice altă prevedere contrară din legislația națională (*Dumitru Popescu c. României*, 2007, M. Of. nr. 830 din 5 decembrie 2007; *Vermeire c. Belgiei*, 1991, *hudoc.echr.coe.int*).

2. Caracterul previzibil al normei. Previzibilitatea consecințelor ce decurg dintr-un act normativ determinat nu poate avea o certitudine absolută, întrucât, oricât de dorită ar fi aceasta, ea ar da naștere unei rigidități excesive a reglementării. Astfel, rămâne în sarcina judecătorilor ca, în cadrul actului de justiție pe care îl înlăptuiesc, să decidă cu privire la interpretarea și aplicarea unor norme legale (*Rekvenyi c. Ungariei*, 1999 și *Cantoni c. Franței*, 1996, *hudoc.echr.coe.int*).

3. Dreptul de proprietate. Atunci când un stat contractant, după ce a ratificat Convenția, inclusiv Protocolul nr. 1, adoptă o legislație care prevede restituirea totală sau parțială a bunurilor confiscate într-un regim anterior, se poate considera că acea legislație generează un nou drept de proprietate apărut de art. 1 din Protocolul nr. 1 în beneficiul persoanelor care întrunesc condițiile de restituire (*Kopecý c. Slovaciei*, 2004, *hudoc.echr.coe.int*).

4. Art. 1 din Protocolul nr. 1. Existența unui „bun actual” în patrimoniul unei persoane este în afara oricărui dubiu dacă, printr-o hotărâre definitivă și executorie, instanțele i-au recunoscut acesteia calitatea de

proprietar și dacă în dispozitivul hotărârii ele au dispus în mod expres restituirea bunului. În acest context, refuzul administrației de a se conforma acestei hotărâri constituie o ingerință în dreptul la respectarea bunurilor, care ține de prima frază a primului alineat al art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție (*Păduraru c. României*, 2005, M. Of. nr. 514 din 14 iunie 2006).

Art. 1 nu poate fi interpretat în sensul că ar impune statelor contractante o obligație generală de a restitui bunurile ce le-au fost transferate înainte să ratifice Convenția (*Jantner c. Slovaciei*, 2003, *hudoc.echr.coe.int*).

Un reclamant nu poate pretinde o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 decât în măsura în care hotărârile pe care le critică se referă la „bunurile” sale în sensul acestei prevederi. Noțiunea de „bunuri” poate cuprinde atât „bunuri actuale”, cât și valori patrimoniale, inclusiv creanțe, în baza cărora un reclamant poate pretinde că are cel puțin o „speranță legitimă” de a obține beneficiul efectiv al unui drept de proprietate (*Gratzinger și Gratzingerova c. Republicii Cehe*, 2002, *hudoc.echr.coe.int*).

5. Dreptul de creanță. Transformarea într-o „valoare patrimonială”, în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1, a interesului patrimonial ce rezultă din simpla constatare a ilegalității naționalizării este condiționată de întrunirea de către partea interesată a cerințelor legale în cadrul procedurilor prevăzute de legile de reparație și de epuizarea căilor de atac prevăzute de aceste legi (*Maria Atanasiu c. României*, 2010, M. Of. nr. 778 din 22 noiembrie 2010).

Dacă interesul patrimonial în cauză este de ordinul creanței, el nu poate fi considerat o „valoare patrimonială” decât dacă are o bază suficientă în dreptul intern, de exemplu, atunci când este confirmat printr-o jurisprudență bine stabilită a instanțelor (*Kopecký c. Slovaciei*, 2004, *hudoc.echr.coe.int*).

Jurisprudența Curții Constituționale

1. Rolul legii. Scopul legii a fost acela de a institui măsuri reparatorii în interesul proprietarilor ale căror imobile au fost preluate în mod abuziv, nu numai prin restituirea lor în natură, ci și prin stabilirea de măsuri reparatorii prin echivalent (DCC nr. 428/2007, M. Of. nr. 384 din 7 iunie 2007; DCC nr. 354/2008, M. Of. nr. 349 din 6 mai 2008).

2. Art. 2 alin. (1) lit. b). Textul de lege vizează pedeapsa complementară a confiscării averii, care, după intrarea în vigoare a Constituției din 1991, nu se mai poate aplica. În privința condamnărilor însoțite de pedeapsa

complementară a confiscării averii, textul de lege determină faptele pentru care s-au luat acele măsuri, ca fiind „[...] infracțiuni de natură politică, prevăzute de legislația penală, săvârșite ca manifestare a opoziției față de sistemul totalitar comunist”. Stabilirea dacă o faptă concretă se încadrează sau nu în categoria infracțiunilor avute în vedere de legiuitor este o problemă de aplicare a textului de lege, ce intră în sfera de competență a altor autorități publice. Prevederile art. 41 alin. (8) din Constituție nu sunt incidente, întrucât ele nu vizează confiscarea averii ca pedeapsă complementară, ci confiscarea, „în condițiile legii”, a bunurilor destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții (DCC nr. 43/2001, M. Of. nr. 75 din 14 februarie 2001).

3. Art. 2 alin. (1) lit. c). Textul de lege prevede numai condiția existenței unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile, fără să facă niciun fel de deosebire cu privire la data la care hotărârea respectivă devine definitivă și irevocabilă (DCC nr. 43/2001, M. Of. nr. 75 din 14 februarie 2001).

4. Art. 2 alin. (1) lit. h). Legea prevede suficiente garanții pentru persoanele interesate de a-și valorifica drepturile, astfel că nu poate fi primită critica potrivit căreia dispozițiile art. 2 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 10/2001 ar contraveni prevederilor constituționale care consacră principiul liberului acces la justiție și dreptul la viața intimă, familială și privată (DCC nr. 235/2009, M. Of. nr. 298 din 7 mai 2009).

5. Art. 2 alin. (1) lit. i). Soluția de restituire este rezultatul opțiunii legiuitorului și are la bază exercitarea dreptului de a decide asupra modului de reparare a injustițiilor și a abuzurilor din legislația anterioară (DCC nr. 556/2005, M. Of. nr. 1046 din 24 noiembrie 2005; DCC nr. 212/2006, M. Of. nr. 336 din 14 aprilie 2006; DCC nr. 428/2007, M. Of. nr. 384 din 7 iunie 2007; DCC nr. 1153/2007, M. Of. nr. 63 din 28 ianuarie 2008; DCC nr. 1055/2008, M. Of. nr. 737 din 30 octombrie 2008).

Trebuie să se recunoască statului dreptul de a hotărî neîngrădit asupra regimului juridic al bunurilor intrate în proprietatea sa în baza unor titluri conforme cu legislația existentă în momentul dobândirii dreptului său de proprietate. Această prerogativă a statului este pe deplin compatibilă cu competența instanțelor judecătorești de a stabili [...], în fiecare caz în parte, valabilitatea titlului de preluare, ceea ce este în deplină concordanță cu prevederile constituționale (DCC nr. 34/2003, M. Of. nr. 210 din 31 martie 2003).

6. Titlu valabil. Preluarea de către stat a imobilelor este considerată a se fi realizat cu titlu valabil dacă ea a respectat legislația în vigoare la acea

dată, Constituția și tratatele internaționale la care România era parte. Legiuitorul este competent să stabilească cadrul juridic pentru exercitarea atributelor dreptului de proprietate în accepțiunea conferită de Constituție, în așa fel încât acesta să nu vină în coliziune cu interesele generale sau cu interesele particulare legitime ale altor subiecți de drept. Mai mult, întrucât Legea nr. 10/2001 reprezintă o lege cu caracter reparator, legiuitorul este liber să opteze atât în privința sferei bunurilor pentru care stabilește măsurile reparatorii, cât și a întinderii și a modalității de acordare a acestora, în funcție de situația concretă a respectivelor bunuri, fără ca prin aceasta să se instituie un tratament juridic diferit pentru categoriile de cetățeni aflate în situații identice (DCC nr. 235/2009, M. Of. nr. 298 din 7 mai 2009).

Jurisprudență națională

1. Persoana asociat al persoanei juridice naționalizate. Persoanele care aveau calitatea de asociat al persoanelor juridice naționalizate prin Legea nr. 119/1948 sau prin alte acte normative au dreptul la măsuri reparatorii constând în acțiuni acordate cu precădere la societatea comercială care a preluat patrimoniul persoanei juridice naționalizate sau cu prioritate la o altă societate comercială tranzacționată pe piața de capital (ICCJ, s. I civ., dec. nr. 417/2006, *scj.ro*).

2. Constatarea caracterului abuziv al preluării. Deși legiuitorul însuși prin Legea nr. 10/2001 (art. 2) și H.G. nr. 250/2007 menționează Decretul nr. 223/1974 ca fiind un act normativ a cărui aplicare a condus la preluări abuzive, astfel că, generic, imobilelor preluate în temeiul acestui decret le sunt aplicabile dispozițiile Legii nr. 10/2001, reclamanta justifică un interes în susținerea cererii de constatare a preluării abuzive de către stat a imobilului în condițiile în care, în prezentul proces, a solicitat o individualizare a dispozițiilor legale mai sus evocate cu privire la propriul său imobil preluat de stat în baza Decretului nr. 223/1974, printr-o statuare expresă a instanței de judecată care să confere forța necesară recunoașterii dreptului său la măsuri reparatorii (C.A. Cluj, s. I civ., dec. nr. 921/A/2014, *Ecris*).

3. Imobile ce intră sub incidența art. 2. Preluarea bunului imobil de către stat pe baza acordului membrilor cooperatori, prin adeziunea acestora exprimată în adunarea generală, înlătură caracterul abuziv al preluării în sensul art. 2 din Legea nr. 10/2001, republicată (ICCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 542/2006, *scj.ro*).